

Natura 2000-plan for Danmark for 2022-27 (opdateret juni 2023)

Danmark er ifølge [habitatdirektivet](#) forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktivet omfatter. Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af [fuglebeskyttelsesdirektivet](#), at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet. Danmark har valgt at gøre dette bl.a. ved en systematisk og tilbagevendende planlægning i de enkelte Natura 2000-områder.

Der er for tredje planperiode (2022-27) udarbejdet udkast til Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder¹. Et Natura 2000-område kan indeholde ét eller flere fuglebeskyttelsesområder og/eller habitatområder. Pr. 1. december 2021 er der udpeget nye marine fuglebeskyttelsesområder, hvilket bringer det samlede beskyttede Natura 2000-areal på søterritoriet op på 26 %. Tilsvarende er 9 % af landarealet omfattet af Natura 2000. Ifølge EU-reglerne er medlemslandene forpligtet til at udarbejde forvaltningsplaner for udpegede områder. Dataindsamling for de nye områder pågår i den kommende planperiode, og der vil senest komme Natura 2000-planer for de ny-udpegede fuglebeskyttelsesområder² til planperioden 2028-2033.

Med baggrund i miljømålsloven og skovloven fastlægges indsatsen i de enkelte områder for henholdsvis 6-årige og 12-årige planer (12-årige for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer). Denne plan, som er tredje generation af Natura 2000-planer (2022-27), dækker også de fredskovspligtige arealer. For de fredskovspligtige arealer dækket af skovloven afløser denne plan Natura 2000-planen 2010-15, som for de fredskovspligtige arealer har været gældende i 12 år og frem til, at den nye plan afløser den. For alle andre arealer, arter og fugle dækket af miljøbeskyttelsesloven afløser denne plan Natura 2000-planen 2016-21.

Sammenhæng mellem plandokumenter (tilføjet juni 2023)

Natura 2000-planerne er primært målrettet myndighederne fx i form af kommuner, relevante styrelser og offentlige institutioner. En række myndigheder er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planens indsatsprogram, dette kan bl.a. ske via drift, projekter og andet planarbejde (uddybes i kommende afsnit). For eksempel er kommunerne ansvarlige for gennemførelsen på de privatejede, ikke

¹ Natura 2000-områder er udpeget i medfør af habitatbekendtgørelse, jf. bekendtgørelse nr. 2091, 12. november 2021. De anvendte områdegrænser fremgår af habitatbekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018.

² Udpeget i forbindelse med habitatbekendtgørelse der trådte i kraft 1. december 2021 (bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021)

fredskovspligtige arealer, Miljøstyrelsen er ansvarlig for de privatejede skovbevoksede, fredskovspligtige arealer og Naturstyrelsen er som alle offentlige lodsejere ansvarlig for egne arealer. Alle myndigheder er bundet af Natura 2000-planerne, og der må således ikke gives tilladelse til aktiviteter eller andet, der kan hindre planernes gennemførelse.

Natura 2000-planlægningen består af flere forskellige dokumenter og databaser, der supplerer hinanden. Når planerne skal gennemføres skal myndighederne både forholde sig til kortlægningsdata³, Målbekendtgørelsen⁴, Basisanalysen, Natura 2000-planen og Natura 2000-handleplanen for at få et overblik over målsætninger, trusler og indsatsbehov i et Natura 2000-område.

- *Kortlægningsdata* er datagrundlaget for plandokumenterne og er data indsamlet i felten. I hvert Natura 2000-område indsamles og registreres en række oplysninger for de enkelte forekomster af naturtyper, arter og fugle, som området er udpeget for. Kortlægningsdata er offentlig tilgængelig fx via Miljøstyrelsens MiljøGIS-løsning. Her kan man fx se de enkelte habitatnaturtypers forekomsters tilstand og registrerede strukturparametre. Strukturparametrene er en del af grundlaget for tilstandsberegningen og har således en udsagnsværdi i forhold til indsatsbehov og trusler. Det er Miljøstyrelsen, der står for at tilvejebringe kortlægningsdata.
- *Målbekendtgørelsen* (BEK nr. 653 af 19/05/2020) indeholder en række bilag, der beskriver hvordan tilstanden beregnes for en række naturtyper og levesteder for arter og fugle. I bilagene kan man fx for hver enkelt naturtype se hvilke strukturparametre, der er væsentlig relateret til udsagn om naturtypens tilstand, lige som man også kan se hvad der er optimalt for den enkelte naturtype (fx om vegetationen skal være høj eller lav, og om det er en væsentlig faktor relateret til udsagn om naturtypens tilstand). Dermed kan man også se hvilke type aktivitet, der kan understøtte et naturareals tilstand og udvikling. Det er DCE⁵, der har stået for at udarbejde tilstandsvurderingssystemerne baseret på et forskningsbaseret grundlag.
- *Basisanalysen* er en præsentation af kortlægningsdata. Der redegøres således for Natura 2000-områdets forskellige naturtyper, arter og fugle mht. deres areal/forekomst, tilstand og trusler (og dermed også hvad der skal til for at forbedre tilstande). I basisanalysen kobles kortlægningsdata med målbekendtgørelsen, så det i prosa beskrives om de registrerede strukturparametre er i optimale forhold for den enkelte naturtype eller levested. Derved beskrives også trusler og nødvendige indsatser/aktiviteter. Det er Miljøstyrelsen, der står for at udarbejde Basisanalyserne.
- *Natura 2000-planen* redegør bl.a. for områdets målsætninger. Målsætningerne er langsigtede og strækker sig ud over den enkelte planperiode. Planerne indeholder også et indsatsprogram, der beskriver hvad, der skal gennemføres i den aktuelle planperiode. Indsatsprogrammet skal planperiode for planperiode bidrage til at opfylde målsætningerne. Der er således ikke nødvendigvis indsatser for alle dele af målsætningerne i alle planperioder. Indsatserne i indsatsprogrammet er beskrevet på et overordnet niveau, da kommuner og andre myndigheder har metodefrihed mht. hvordan indsatserne gennemføres. Indsatsprogrammet

³ Se MiljøGIS (<https://mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/natura-2000-planer/natura-2000-planlaegning-2022-2027/>) eller Naturdata via Danmarks Miljøportal (<https://naturdata.miljoportal.dk/>)

⁴ <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/653>

⁵ DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi er en dansk forskningsinstitution der er udsprunget af det tidligere Danmarks Miljøundersøgelser og hører under Aarhus Universitet

skal ses i sammenhæng med både kortlægningsdata, Målbekendtgørelsen og Basisanalysen, da det er i disse dele af planprocessen, der redegøres for trusler og indsatsbehov for de enkelte kortlagte forekomster. Det er Miljøstyrelsen, der udarbejder Natura 2000-planerne.

Ud fra ovennævnte oplysninger udarbejder de ansvarlige myndigheder en handleplan for gennemførelse af Natura 2000-planen for det enkelte område:

Natura 2000-handleplanen redegør for hvordan planmyndigheden vil gennemføre Natura 2000-planens indsatsprogram. Handleplanen har fokus på hvilke aktiviteter, der skal gennemføres, hvordan og hvornår man ønsker at gennemføre de enkelte aktiviteter, og hvordan man inddrager interessenter. Planen skal danne ramme for efterfølgende konkrete aftaler med lodsejere. Det er kommunerne, der står for at udarbejde Natura 2000-handleplanerne for alle de arealer, som ikke indgår i skovlovens krav til skovhandleplaner. Hver 2. planperiode (dvs. hvert 12. år) skal der planlægges for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer jfr. Skovloven. Det er Miljøstyrelsen, der er ansvarlig for de af skovloven definerede arealer. Der udarbejdes en samlet Natura 2000-handleplan for de enkelte Natura 2000-områder. De offentlige lodsejere har mulighed for at udarbejde forvaltningsplaner, der opfylder Natura 2000-planerne for egne arealer. Et resume af disse vedlægges som bilag til handleplanerne.

Efter plandokumenterne er udarbejdet skal Natura 2000-planerne *gennemføres*. Dette sker bl.a. på baggrund af frivillige aftaler, der indgås med lodsejere. Det er først i denne fase, at indsatserne bliver konkrete mht. hvor de skal gennemføres og med hvilke værktøjer. De enkelte projekter og aktiviteter skal vurderes konkret, når man ved hvor og hvordan, de skal gennemføres. Natura 2000-planerne gennemføres således bl.a. via konkrete projekter, hvor der laves selvstændige habitatvurderinger mv.

Kommunerne har ansvaret for at implementere Natura 2000-handleplanerne bl.a. gennem dialog og aftaler med lodsejere. Offentlige lodsejere er direkte ansvarlige for at implementere Natura 2000-planen i deres forvaltningsplaner og arealforvaltning. Statslige myndigheder etablerer tilskudsordninger og om nødvendigt ny regulering af f.eks. trafik, jagt, friluftsliv eller fiskeri. Når planerne implementeres, kan myndighederne bruge: kortdataene, Målbekendtgørelsen, basisanalysen, Natura 2000-planen og Natura 2000-handleplanen til at få overblik over målsætninger, trusler og handlingsbehov i et Natura 2000-område.

Natura 2000-planens indhold

En Natura 2000-plan består af:

- Mål for naturtilstanden i Natura 2000-området
- Indsatsprogram

De enkelte planer bygger på den ensartede indsamling af data fra det nationale overvågningsprogram NOVANA, og som for hvert område er præsenteret i en basisanalyse. Der udkommer en opdateret version af basisanalyserne, samtidig med at Natura 2000-planerne for de enkelte områder sendes i høring.

Natura 2000-planerne er udarbejdet efter dialog med myndigheder, foreninger, organisationer og lodsejere, som har særlig interesse i dem. Denne dialog fandt sted i efteråret 2020 og var besværliggjort af nedlukningen pga. Covid 19.

Målsætningerne i Natura 2000-planerne er langsigtede og rækker ud over den enkelte planperiode. Målsætningerne er bindende for myndighederne. Målsætningerne giver retning for indsatserne og er myndighedernes grundlag for udøvelse af beføjelser efter lovgivningen i øvrigt. Det kan fx være i forbindelse med tilladelser og dispensationer, der kan påvirke det enkelte Natura 2000-område. De langsigtede målsætninger er opdateret i denne plangeneration, bl.a. på baggrund af justeringen af Natura 2000-områderne geografiske afgrænsning (gennemført i 2017-19), som det fremgår af habitatbekendtgørelsen, samt opdatering af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag (jf. nedenstående). De konkrete målsætninger er ligeledes opdateret for at give mulighed for en mere dynamisk forvaltning. Således bygger de konkrete målsætninger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle.

Mål og indsatser relaterer til de naturtyper, arter og fugle, som det pågældende Natura 2000-område er udpeget for at beskytte. På baggrund af overvågningsdata har Miljøstyrelsen i 2019 gennemført en høring i forhold til justering af udpegningsgrundlaget for de enkelte Natura 2000-områder. Høringsnotatet fremlægges samtidig med høringen af udkast til planerne for 2022-27. Natura 2000-planerne er udarbejdet på baggrund af et bruttoudpegningsgrundlag, der omfatter udpegningsgrundlaget fra planerne for 2016-21 plus nye arter og naturtyper, der er registreret i områderne, og som opfylder de opstillede [kriterier for opdatering af udpegningsgrundlaget](#)⁶.

Planernes indsatsprogram dækker den konkrete planperiode og er lige som målsætningerne bindende for myndighederne.

Natura 2000-planen 2022-27

I denne planperiode sættes der især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør øget brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålet med indsatsen i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
 - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
 - 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
 - 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdets robusthed over for pludselige hændelser
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov'⁷ og EU's biodiversitetsstrategi 2030
 - 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
 - 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr
 - 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
 - 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og regulere fiskeri i beskyttede områder
3. Bekæmpe invasive arter
 - 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

⁶ <https://mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/natura-2000-omraaderne/udpegningsgrundlag/opdatering-af-udpegningsgrundlaget/>

⁷ Brandmandens lov: Man skal først og fremmest sikre de naturområder, hvor naturværdien er størst. Dvs. 1) Bevar det endnu uskadede (natur i god tilstand og med lang kontinuitet). 2) Beskyt velbevarede natur mod skadelige påvirkninger. 3) Genopret og udvid forringede naturområder og 4) Reetabler nye naturområder i sammenhæng med eksisterende

Snitflader med anden lovgivning

Vandområdeplanerne, som udarbejdes med baggrund i EU's vandrammedirektiv, er hovedinstrumentet til at sikre og forbedre tilstanden i de akvatiske naturtyper i Natura 2000-områderne. Vandområdeplanernes formål er at forbedre vandmiljøet i retning af god økologisk og kemisk tilstand (fx reduktion af kvælstofbelastning og fjernelse af spærringer), hvilket samtidig tilvejebringer grundlæggende forbedringer af vandkvaliteten til gavn for naturtyper, fugle og arter i Natura 2000-området.

Gennemførelse af EU's havstrategidirektiv fastlægger rammerne for de foranstaltninger, der skal gennemføres for at opnå eller opretholdes god miljøtilstand i havets økosystemer, og muliggøre en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Indsatserne i indsatsprogrammet til Havstrategi II vil også bidrage til opfyldelse af målsætningerne i nogle af de marine Natura 2000-områder.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan være en udfordring for mange naturligt næringsfattige naturtyper. Emission fra landbrug reguleres via husdyrgodkendelsesloven, som fastlægger den maksimale tilladte ammoniak-deposition fra det enkelte husdyrbrug til sårbare naturtyper for at mindske væsentlige miljøpåvirkninger.

Med den nye indsats med fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områders robusthed over for pludselige hændelser, sættes der fokus på lavbundsarealer, hvor der kan opnås synergi med regeringens klimaindsats.

Gennemførelsen af Natura 2000-plan 2022-27

Gennemførelsen sker ved:

- Kommunale handleplaner for privatejede arealer suppleret af Miljøstyrelsens handleplaner for fredsskovpligtige arealer. Handleplanen skal angive en fordeling af indsatsen mellem kommuner, statslige myndigheder og offentlige lodsejere og angive en prioritering (tidsfølge) for indsatsen.
- Statslige myndigheder gennemfører eventuelle tiltag direkte på grundlag af Natura 2000-planen.
- Offentlige lodsejere anvender deres drifts- og plejeplaner, hvis de lever op til Natura 2000-planens målsætninger. En evt. revisionen sker efter de procedurer, som den enkelte offentlige lodsejer i øvrigt anvender ved udarbejdelse af drifts- og plejeplaner.

Frivillighed er hjørnestenen i gennemførelse af planerne for at fastholde en positiv tilgang til sikring af naturen. Indsatserne finansieres primært gennem EU's landdistriktsprogram suppleret med nationale midler.

Den økonomiske ramme for gennemførelse af Natura 2000-planerne indgår i "Aftale om Grøn Omstilling af Dansk Landbrug af 4. oktober 2021" og af videreførte kommunale midler. Det er aftalt, at videreføre de tre Natura 2000-tilskudsordninger: tilskud til pleje af græs- og naturarealer, sikring af biodiversitet i skov samt rydning/hegning som forberedelse til pleje. Andre af de aftalte indsatser og tilskudsordninger kan bidrage, hvis de realiseres i eller i tilknytning til Natura 2000 som f.eks. udtag af lavbundsarealer, tilskud til småbiotoper (ecoschemes) og den aftalte bruttoarealmodel. Flere af de indsatser, som indgår i Natur- og Biodiversitetspakken, som f.eks. dele af naturnationalparkerne og privat urørt skov, vil blive realiseret i Natura 2000-områderne og bidrage direkte til gennemførelse af planerne, ligesom der kan være synergi med indsatser i vandområdeplanerne og indsatser i den danske havstrategi.

Status for Natura 2000-planen 2016-21

Formålet med planperioden 2016-21 var:

- At færdiggøre planlagt og igangsat indsats for planperioden 2010-15

- At sikre pleje på lysåbne og plejekrævende naturarealer
- At igangsætte en mindre strategisk indsats for at forbedre og sikre den sårbare natur gennem sammenkædning af eksisterende natur til mere robust natur
- At iværksætte en særlig indsats for truede ynglefugle og mod invasive arter

I basisanalyserne er der en opsummering af den samlede indsats i områderne fra 2010-19 (første planperiode og en del af anden planperiode). Der er i perioden opnået støtte til ca. 15 LIFE-projekter med indsatser i bl.a. moser, rigkær og klitter. En række tilskudsordninger, i helt overvejende grad finansieret af EU's landdistriktsprogram, har bidraget til gennemførelsen af indsatser:

I nedenstående tabel ses et overblik over de naturplejetiltag, der er igangsat eller gennemført i perioden 2010-2021 indenfor Natura 2000-områderne, og som er finansieret via landdistriktsprogrammet eller anden tilskudsordning, samt tinglyste indsatser såsom urørt skov. Tabellen bygger på tilsagnsdata, overvejende fra Landbrugsstyrelsen, men der er også tale om data fra støtteordninger, der administreres af MST. Ordningerne Rydning, Forberedelse til afgræsning (også udenfor Natura 2000-områderne), Hydrologi samt Sammenhængende arealer har været specielt rettet mod Natura 2000-områder. Øvrige ordninger har været landsdækkende.

Da der er tale om tilsagnsdata, vil arealet for indsats være overestimeret i forhold til den endelige indsats, idet der altid vil være en vis del af de givne tilsagn, der ikke udnyttes.

Kommunerne og offentlige lodsejere skal gøre status for deres indsats i forbindelse med forslag til de nye handleplaner i 2023. Miljøstyrelsen vil derefter foretage en samlet vurdering af omfanget af den gennemførte indsats i perioden 2016-21. I mange tilfælde vil der gå en årrække før effekten på naturen kan vurderes, og den vil blive fulgt i det nationale overvågningsprogram NOVANA.

Type af indsats	Sum af Areal i ha
Forberedelse til afgræsning	42437
Græsning/slæt	85155
Klimalavbund_Forundersøgelse	822
Lavbundsprojekter, Etableret	496
Lavbundsprojekter, Forundersøgelse	3611
Hydrologiprojekter, Etableret	5019
Hydrologiprojekter, Forundersøgelse	14156
Natur og Miljø-projekter, etablering og genopretning	2947
Rydningsprojekter	2201
Sammenhængende arealer	1455
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	6029
Urørt skov	556
Alle indsatser samlet	109.395

Baggrundsinformation vedr. tabellen

Der kan være ansøgt om flere typer af indsatser på det samme areal. Dette gør sig fx gældende i forbindelse med igangsætning af naturpleje – fx både rydning og forberedelse til græsning med hegnessætning. Hvis den samme indsats er gennemført på arealet flere gange i løbet af perioden tæller arealet kun med én gang i opgørelsen – dette kan fx gælde for græsning/slæt. ”Alle indsatser samlet” viser det areal, som inden for alle Natura 2000-områderne på landsplan har været omfattet af mindst én af tabellens indsatser.

Indsatserne for skov, der her er vist som ”Skovnaturtypebevarende drift og pleje” og ”Urørt skov” viser alene de arealer, som er beliggende i kortlagt habitatskov, der ligger i Natura 2000-områder (både de områder, der har været udpeget i hele perioden og de nye, der er kommet til med grænsejusteringen i 2018). Der er både tale om indsatser i fredskov og ikke-fredskov, men udelukkende tilsagn givet i perioden 2010-2021. Der kan være usikkerheder i data fra tilskudsordningerne fra 2010-15. Indsatserne kan dermed dække et større areal i Natura 2000-området, end det fremgår af tabellen.

For andre indsatser end ”Skovnaturtypebevarende drift og pleje” og ”Urørt skov” viser tabellen alle arealer, hvor der har været tilsagn om de givne ordninger i perioden 2010-2021 indenfor Natura 2000-områderne (både dem, der har været udpeget i hele perioden og de nye, der er kommet til med grænsejusteringen i 2018), både arealer med habitatnatur og andre arealer. Nogle tilsagn, der indebærer græsning/slæt er givet før 2010, men er også talt med, hvis de stadig har været gældende i perioden 2010-2021. Det gælder fx arealer med ordningen ”Miljøvenlig drift af græsarealer”. For lavbundsprojekterne er vist alle projektarealer indenfor Natura 2000-områderne. Det er imidlertid ikke alle disse projekter, der har naturformål. Man kan se i bekendtgørelsen, hvor det har været muligt at lave lavbundsprojekter med naturformål.

Arealer med vådområdeprojekter er kun medtaget under kategorien græsning/slæt såfremt der er givet tilsagn til dette på arealet.